

Михайло МАТКОВСЬКИЙ,
orcid.org/0000-0002-5846-4719

кандидат філософських наук,
доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) Matkovskyi2017r@gmail.com

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДАХ ДІЯЛЬНОСТІ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО: КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД І ЦІННОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

В статті досліджено діяльність митрополита Андрея Шептицького щодо організації та розвитку Львівської Богословської академії. Обґрунтовується важливість в реформуванні вищої освіти сьогодення актуалізувати досвід відомих українських діячів минулого. Вивчається стан вищої освіти в Галичині на початку 20 століття. Аналізується погляди митрополита на роль та місце освіти в житті суспільства. Доведено, що ключовим мотивом по розвитку вищої школи на Галичі для Андрея Шептицького було піднесення національної свідомості, освіти та культури суспільства. Реалізувати це завдання, на думку митрополита неможливо без українського вищого навчального закладу, який би не поступався за рівнем європейським вишам. Однак важливим, на думку митрополита та його сподвижника патріарха Йосипа Сліпого, щоб вищий навчальний заклад був, не тільки європейського зразка, а також в своїй основі відображав національні традиції, цінності та українську ідентичність. Це в свою чергу, на їхню думку, дозволить сформувати національно-свідоме та патріотичне молоді покоління українців, на плечі якого ляже розвиток та розбудова української держави.

Обґрунтовується думка, що інтелектуальне піднесення суспільства можливе тільки тоді, коли буде запущений процес власної інтелектуальної реплікації через діяльність вищих навчальних закладів. Компетентнісний підхід, який наскрізно застосовував Митрополит Андрей Шептицький, вважаємо є важливим і вельми корисним як для теоретичного та практичного застосування управлінській та експертній освітній діяльності.

Доводиться що, відкриття та діяльність Львівської богословської академії дало потужний поштовх в розвитку богословської науки та вагомо піднесло освітньо-культурний рівень українського суспільства. Митрополит Андрей Шептицький, а також його сподвижник патріарх Йосип Сліпий були тими діячами які закладали фундамент та традиції української вищої школи. Обґрунтовується важливість плекання у молоді високих ідеалів на основі християнської етики та цінностей, а також популяризація ідей та порад Митрополита Андрея Шептицького.

Ключові слова: Митрополит Андрей Шептицький, вища школа, управління, експертиза, навчання, виховання, національна ідентичність, компетентнісний підхід, освітній простір.

Mykhailo MATKOVSKYI,

orcid.org/0000-0002-5846-4719

Candidate of Philosophical Sciences,

Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education

Ivan Franko National University of Lviv

(Lviv, Ukraine) Matkovskyi2017r@gmail.com

THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION ON THE EXAMPLES OF METROPOLITAN ANDREY SHEPTYTSKY'S ACTIVITY: COMPETENCY-BASED APPROACH AND VALUES OF NATIONAL IDENTITY

The article examines the activities of Metropolitan Andrey Sheptytsky in organizing and developing the Lviv Theological Academy. The author substantiates the importance of actualizing the experience of the past, in particular that of famous Ukrainian figures, in reforming higher education today. The state of higher education in Galicia in the early 20th century is studied. The author analyzes the metropolitan's views on the role and place of education in society. It is proved that the key motive for the development of higher education in Galicia was the rise of national consciousness, education and culture of society for Andrey Sheptytsky.

According to the Metropolitan, it is impossible to realize this task without a Ukrainian higher education institution that would be on par with European universities. However, according to the Metropolitan, as well as his companion,

Patriarch Josyf Slipyj, it is important that the higher education institution be not only of a European standard, but also reflect national traditions, values, and Ukrainian identity. This, in turn, in their opinion, will allow the formation of a nationally conscious and patriotic generation of Ukrainian youth, on whose shoulders will lie the development and construction of the Ukrainian state.

The author argues that the intellectual rise of society is possible only when the process of its own intellectual replication is launched through the activities of higher education institutions. The competency-based approach used by Metropolitan Andrey Sheptytsky is considered to be important and very useful for both theoretical and practical application of managerial and expert educational activities.

The opening and activity of the Lviv Theological Academy gave a powerful impetus to the development of theological science and significantly raised the educational and cultural level of Ukrainian society. Metropolitan Andrey Sheptytsky and his companion Patriarch Josyf Slipyj were the figures who laid the foundation and traditions of Ukrainian higher education. The importance of fostering high ideals in young people based on Christian ethics and values, as well as popularizing the ideas and advice of Metropolitan Andrey Sheptytsky is substantiated.

Key words: Sheptytsky, higher education, management, expertise, education, upbringing, national identity, competence approach, educational space.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти потребує глибокого оновлення та модернізації. Ця потреба закладена в природі самого суспільства, яке перебуває в постійному поступі. Цього також вимагають складні процеси та виклики, що постали перед нашим українським суспільством. Вища освіта, як важлива її складова потребує також нагальних змін.

Важливим в реформі вищої освіти врахувати досвід минулого, особливо досвід тих діячів і мислителів, що формували та розвивали вищу школу. Корисним є акумулювати їхні ідеї та поради контексті потреб сьогодення, оскільки їхня спадщина є невичерпним джерелом інтелектуального та практичного збагачення. Однією з таких особистостей був митрополит Андрей Шептицький, який на початку 20 століття був одним з архітекторів вищої школи в Галичині. Греко-католицька богословська академія у Львові (1929–1944 рр.), яка постала завдяки старанням митрополита є яскравим цьому доказом. Митрополит Андрей Шептицький був твердо переконаний, що майбутнє української нації, залежатиме від добре навченої та освіченої молоді.

Мета статті – дослідити та проаналізувати діяльність митрополита Андрея Шептицького в контексті розвитку вищої освіти Галичини. **Аналіз досліджень.** Діяльність митрополита Андрея Шептицького щодо розвитку вищої освіти Галичини привертала увагу багатьох науковців. Освітньо-просвітницьку діяльність митрополита досліджували О. Кекош, В. Гоголь, І. Кріпка. Змагання митрополита за створення Богословської академії аналізували П. Сениця, М. Марчук, Ю. Скіра. Розвиток греко-католицької богословської освіти вивчали Е. Бестрицька, В. Фенич, І. Пелипів, Р. Делятинський. Особливості виховання майбутніх священників УГКЦ відображено у працях вчених М. Марусина, І. Кашака, О. Левицького,

Я. Глистяка. Як засвідчив аналіз наукової літератури, окреслена нами проблема ще не достатньо науково вивчена та потребує наукового поглиблення, що обґрунтовує актуальність нашої розвідки. **Виклад основного матеріалу.** Наприкінці XVIII ст. в результаті трьох поділів Польщі, частина Західно-українських земель опинилась під окупацію Австро-угорської імперії. В умовах відсутності української державності, українська Греко-католицька церква взяла на себе провід в культурно-просвітницькій діяльності та посилила свою роль у суспільстві. Священники УГКЦ відкривали парафіяльні школи, засновували читальні та культурно-освітні товариства, сприяли виданню книжок та підручників. Провід УГКЦ добре розумів важливість духовно-просвітницької місії та усвідомлював що для ефективного її виконання необхідні високо-освічені священники. Як зазначає В. Гаранжда, очевидно, що для такої роботи потрібною була і якісна богословська освіта (ГАРАНДЖА, 2023: 118). Цьому також посприяли зміна вектору духовної освіти на духовно-богословську в Австро-Угорській імперії, а також поява нової генерації молодих та освічених священників та єпископів, на чолі яких стояв Митрополит Андрей Шептицький. У пастирському посланні «О достоїнстві і обов'язках священства» митрополит звертається до духовенства «... Вже на самому вступі свого учительства розглядається Ісус Христос за людьми, котрі би могли стаи его співділателями – шукає і покликає апостолів і мучеників. Не легко людей знайти, котрі би не відповідали високості сего звання, котрі би готові були на всі трудности, сполучені з тою працею, котрі би хотіли іти за чоловіком убогим, погордженим, переслідуваним, кресною дорогою пожертвування...» (Пастирське послання, 2009: 19).

З кінця дев'ятнадцятого початку двадцятого століть на теренах західної України та сучасної

Польщі в структурі Української греко-католицької церкви функціонувала низка духовних навчальних закладів. Це, зокрема, семінарії Львові, Перемишлі та Станіславі (Івано-Франківськ). На думку митрополита Андрея, перелік закладів, які функціонували в той час, не забезпечували всіх запитів та потреб суспільства, а рівень освіти в тих що діяли був не достатньо якісним. Отець Іван Лаба пише, «галицька церковна провінція мала задовільне число добрих душпастирів, що були теж добрими народними робітниками. Митрополит хотів мати не тільки добре, але добірне духовенство» (Лаба 1990: 32–33). Для того митрополит пошукував випускників з західних навчальних закладів, яких міг призначати на місця в архієпархії. Митрополиту вдалося знайти на близько двісті молодих, неодружених духівників з вищою європейською освітою. Декілька вихованців Митрополита пізніше стали владиками (о. Будка, о. Богачевський, Й. Сліпий, о. Прашко та ін.). Як зазначає, В. Лаба, діяльність А. Шептицького спричинила зростання освітнього рівня духовенства і поступово зрівняла його із західним (Лаба, 1990: 34).

Робота розпочалась в кількох ключових напрямках, зокрема в збільшенні кількості існуючих вищих начальних закладів, та реформуванні діючих. Митрополит Андрей запропонував внести зміни в освітню програму семінарій. Наголос ставився на вдосконаленні богословської підготовки.

В Львівській греко-католицькій семінарії також відбулись зміни. Завдяки зусиллям митрополита оновився викладацький та керівний склад. Молоде та високоосвічене духовенство, яке прийшло на зміну, відчувало потреби часу та потреби змін.

У першій половині ХХ ст. завдячуючи активній праці митрополита Андрея Шептицького в Галицькій митрополії УГКЦ поступово сформувалася цілісна система богословської освіти. До неї входили генеральна семінарія у Львові та єпархіальні семінарії у Перемишлі й Станіславові. Їх доповнювали малі семінарії та інші навчальні заклади під проводом монаших Чинів – святого Василя Великого та Найсвятішого Ізбавителя (Отців Редемптористів). Їхній розвиток упродовж першої половини ХХ ст. заклав основу для заснування вищого закладу – богословської академії (Пилипів, Делятинський, 2016: 153).

12 січня 1923 р. ректором Греко-католицької духовної семінарії було призначено Йосифа Сліпого, який на той час мав всього 34 роки. Йосиф Сліпий користувався високою довірою митрополита Андрея Шептицького і ця довіра була повністю виправдана. Саме молоді Йосипу Сліпому, за під-

тримки Андрея Шептицького, вдалося впровадити значні реформи в Львівській духовній семінарії, підготувати ґрунт для заснування Богословської академії, яку пізніше сам і очолив. Варто відзначити високу богословську освіту Йосипа Сліпого, яку допоміг йому здобути Митрополит Андрей. Йосип Сліпий навчався в Інсбруку, де отримав ступінь доктора богослов'я, навчався також у Папському університеті «Григоріанум» та домініканському університеті «Анджелікум».

Йосип Сліпий дуже відповідально підійшов виконання своїх ректорських обов'язків. Для запозичення досвіду він відвідав ряд європейських країн, зокрема Італію, Францію, Німеччину та Великобританію (ЦДІАУ. Ф. 451. Оп. 1. Спр. 135. Арк. 2–3). Кожний вступник у семінарію проходив співбесіду у ректора, в яку включалась перевірка вокальних здібностей, а також знання грецької та латинської мов. Йосип Сліпий був настільки проникливим, що співбесіда в нього могла тривати всього п'ять хвилин.

Від початку своєї діяльності як митрополита, А. Шептицький цікавився діяльністю Львівської Духовної Семінарії. Часто приходив до неї як гість, спілкувався з студентами, робив конференції, вишукував з поміж них найталановитіших та пропонував їм поїхати на вищі студії до Риму, Відня, Інсбруку (Кріпка, 2000: 75). До семінаристів митрополит Андрей звертався: «Ви же, що в семінарі приготуєтеся до праці душпастирської, поважно беріть жите. Здайте собі справу з положення людей, над котрими маєте колись працювати. Зрозумійте, що народови потреба до спасення ревних і святих священників!» (Пастирське послання, 2009: 31). На думку митрополита для священників важливим є навчитися певного синтезу: вміння відчувати людські потреби та застосовування до них наукову підготовку. У Пастирському посланні до духовенства, митрополит пише: «Є, безперечно, великою прикметою душпастирів, коли скоро орієнтуються в потребах людей і скоро уміють приміняти до тих потреб свої науки» (Пастирське послання, Львів: 69).

Митрополит Андрей Шептицький, як людина яка здобула освіту в Європі, добре розумів різницю в якості освіти отриману в європейському та українському вузі. Тому і прагнув підвищення якості освіти у вже діючих семінаріях. Також Митрополит Андрей Шептицький, мріяв щоб на основі Львівської Духовної Семінарії постав університет європейського зразка та рівня. Для цього він докладав великі зусилля. 17 січня 1902 р. маючи аудієнцію в імператора Австро-Угорської монархії Франца-Йосифа І митрополит Андрей

піднімав питання важливості відкриття у Львові українського університету (Митрополит Андрей 1995: XXVII). Також з цього приводу вів активні переговори з українськими послами до Рейхстагу з Олександром Барвінським та Юліаном Романчуком (Митрополит Андрей, 1995: XXVII).

28 червня 1909 р. Митрополит Андрей у Відні на другому засіданні XXII сесії Австрійської палати панів виступив з промовою що стосувалася культурно-освітніх потреб українців. Вагома її частина стосувалася потреби відкриття українського університету. У ній він, зокрема, сказав таке: «Треба признати, що нарід, який начисляє 31/2 мільйона й, у висліді, займає четверте місце серед націй імперії, нарід, що його національний і культурний розвиток вимагає річно цілих рядів священників, учителів середніх шкіл, урядовців, суддів і інших академічно обрзованих фахівців, не може на довший час обійтися без університету і мусить відчувати це як пекучу потребу, щоб такий був закладений» (Шептицький, 2007: 719). Митрополит був переконаний у швидкій реалізації своєї ідеї, і навіть купив земельну ділянку у Львові, на сучасній вул. Шептицьких, на якій планувалося побудувати майбутній український університет (Ленчик, 2004:199) Однак початок Першої світової війни (1914–1918), розпад Австро-Угорської монархії, а також українсько-польська війна 1918–1919 рр. постали на заваді її реалізації. Для української освіти, після встановлення на Галичині влади Другої Речіпосполитої настали не прості часи. Доказом цього стало закриття значної кількості українських шкіл (СКІРА, 2016: 79) та 8 українських кафедр в тодішньому Львівському університеті Яна II Казимира (Сениця, 1983: 123). Українське суспільство не мало в цей час жодного вищого навчального закладу на території Другої Речіпосполитої. Митрополит Андрей Шептицьких розумів складність ситуації і думав як цьому заради. Ситуацію вдалося врятувати, завдяки конкордату, що був укладений в 1925 р. між Другою Річню посполитою й Апостольською столицею (Гузар, 2015: 432). Цей документ надавав право католицьким єпископам відкривати власні вищі школи без втручання польського уряду. Вже 8 травня 1925 р під час проведення 35-ї конференції єпископів УГКЦ було прийнято рішення розпочати підготовку зі створення католицького університету (Конференції Архиєреїв, 1997: 77). 11 листопада 1927 р. в митрополичих палатах на зборах Богословського наукового товариства, за участю Андрея Шептицького, було прийнято рішення про заснування Львівської богословської академії (світільник істини). Доцільність і значимість її ство-

рення пізніше також обговорювали і на засіданні Митрополичої консисторії 24 листопада 1927 р. Під час обох засідань з основною доповіддю про значення і важливість заснування академії виступив Й. Сліпий (ЦДІАУ. Ф. 451, Оп. 1. Спр. 25. Арк. 1).

Відповідальність за організацію Богословської академії митрополит А. Шептицький поклав на ректора Греко-католицької духовної семінарії Йосифа Сліпого. Йосип Сліпий з метою вивчення досвіду організації та роботи вищих шкіл відвідав Італію, Німеччину, Францію та Великобританію (ЦДІАУ. Ф. 451. Оп. 1. Спр. 24. Арк. 6).

За підтримки митрополита А. Шептицького ним було розроблено статuti майбутнього вишу, які згодом були представлені на розгляд Статутової комісії, членами якої були також професори Тит Мишковський та Микола Чубатий. 28 лютого 1928 р затвердив статuti (Бистрицька 2004: 87). Паралельно відбувався підбір професорсько-викладацького колективу та розробка навчальних програм. Про підсумки проведеної роботи по організації роботи Богословської академії Й. Сліпий повідомив у Рим кардинала Сіренцо. Також у листі Й. Сліпий вчергове обґрунтував важливість її відкриття (ЦДІАУ. Ф. 451, Оп. 1. Спр. 24. Арк. 39).

6 жовтня 1929 р. відбулося урочисте відкриття Греко-католицької богословської академії у Львові. На той час, це був є єдиний український вищий навчальний заклад, організований на зразок католицьких навчальних закладів Європи (Музичка, 2003: 141).

Варто зазначити, що без розвитку і напрацювань Греко-католицької семінарії, на основі якої вона постала, здійснити це б було неможливим. Головним завданням новоствореної Богословської академії було підготувати випускників до самостійної роботи на пастирській ниві з відповідним науковим рівнем (Греко-католицька богословська академія, 1932: 93).

Йосип Сліпий став справжнім продовжувачем та втілювачем ідей митрополита Андрея Шептицького, його сподвижником та одноступцем. На його тверду думку «без своїх рідних вогнищ науки, без університетів та академій годі було дотримати кроку розвитку знання і науки в інших європейських країнах. Щоправда знання можна було здобувати на чужих високих школах, але це знання опиралось на чужих зразках, воно було відірване від наших рідних, східнохристиянських українських традицій, нашої рідної, від початків християнства на Русі-Україні плеканой власної філософичної і богословської мислі. Це набуто в чужих

осередках знання, доступне лише для невеликої кількості, давало, щоправда, високу освіту, але йому бракувало власної душі. Таку власну душу могла народити і виплекати тільки рідна школа, й оновити душу самої Церкви і зробити її спроможною виконати своє євангельське післанництво» (Сліпий, 1968. – 656: 9). Для митрополита Андрея Шептицького та патріарха Йосипа Сліпого було важливим, щоб заклад вищої освіти не тільки був, європейського зразка, а також відображав національні традиції, цінності та українську ідентичність. А це в свою чергу би дозволило, сформувати нове високоосвічене та патріотичне молоде покоління, що в подальшому понесло свої знання в широкі маси. Усі, писав Митрополит, «хто почуваються українцями і хочуть працювати для добра України, нехай забудуть про які-небудь партійні роздори, нехай працюють в єдності і згоді над відбудовою так дуже знищеного нашого економічного, просвітнього і культурного життя. Тоді на підвалинах солідарності і усильної праці всіх українців повстане соборна Україна не тільки як велике слово і ідея, але як живий життєздатний, здоровий, могутній, державний організм, побу-

дований жертвою життя одних, а муравельною працею, залізними зусиллями і трудами других» (Митрополит Андрей, 2003: 12).

Висновки. Розвиток та піднесення національної свідомості, освіти та культури суспільства було одним з пріоритетних напрямків діяльності митрополита Андрея Шептицького. Реалізувати це завдання без українського вищого навчального закладу, який би не поступався за рівнем європейським вишам, на думку митрополита, було неможливим. Митрополит Андрей добре розумів що інтелектуальне піднесення суспільства можливе тільки тоді, коли буде запущений процес власної інтелектуальної реплікації.

Відкриття та діяльність Львівської богословської академії дала потужний поштовх в розвитку богословської науки, вагомо піднесла освітньо-культурний рівень українського суспільства та стала важливою віхою розвитку вищої освіти України. Митрополит Андрей Шептицький, а також його сподвижник патріарх Йосип Сліпий були тими діячами які творили освітянські традиції та закладали фундамент сучасної української вищої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бистрицька Е. Розвиток греко-католицької богословської освіти у міжвоєнний період. Збірник праць. Т. 1. Тернопіль, 2004. С. 85–96.
2. Гаранджа В. Я. Греко-католицька Богословська академія у Львові в умовах переслідування Церкви радянською владою. Історія релігій в Україні. 2023. Вип. 33. С. 117–130.
3. Глистюк Я. С. Генеральна греко-католицька духовна семінарія у Львові 1848-1914 : інституційна та соціальна історія : автореф. дис.... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 Львів, 2008. 18 с.
4. Греко-католицька богословська академія в першій трьохлітній своєї існування (1928–1931). Львів : Накладом Академії, 1932. 110 с.
5. Гузар Л. Андрей Шептицький, митрополит Галицький (1901-1944) – провісник екуменізму. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 496 с.
6. Кашак І. Виховання Українського Греко-Католицького Священника (1882–1946). пер.з англ. О. Шпунт. Львів : Свічадо, 2007. 232 с.
7. Конференції Архидієцїв Української Греко-Католицької Церкви (1902-1937). За ред. А. Кравчука. Львів : Свічадо, 1997. 105 с.
8. Кріпка І. Освітня діяльність Андрея Шептицького [Текст] Мандрівець. 2000. № 5–6. С. 73–77.
9. Лаба В. Митрополит Андрей Шептицький: його життя і заслуги. Люблін : Свічадо, 1990. 63 с.
10. Левицький О. Історія формування духовенства в Церкві Київської традиції Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ “Добрий Пастир” : збірник наукових праць Івано-Франківськ, 2014. Вип. 5: Богослов’я, С. 45–72.
11. Ленчик В. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріарх Йосиф Сліпий. Львів: Свічадо, 2004. С. 119–120.
12. Марчук В. В. Церква, духовність, нація: Українська греко-католицька церква в суспільному житті України ХХ ст. Івано-Франківськ : Плай, 2004. 464 с.
13. Марусин М. Погляд на виховання кандидатів духовного стану на Україні. Т. 21–24. Рим : Богословія, 1943–1963. С. 40–94.
14. Митрополит Андрей Шептицький: життя і діяльність. Церква і церковна єдність: документи і матеріали 1899–1944 рр. Т. 1. Львів : Свічадо, 1995. С. 524.
15. Митрополит Андрей Шептицький. Як будувати рідну хату. Львів: Гердан. 2003. 48 с.
16. Музичка І. Український католицький університет у своїх історичних початках. Ідентичність і місія Українського католицького Університету. Доповіді, промови і дискусії інавгураційних урочистостей 25-26 червня 2002 р. Львів : Вид-во УКУ, 2003. С. 134–148.

17. Пастирське послання Митрополита Андрея до духовенства «О достоїнстві і обов'язках священства». До духовенства. Вибрані листи Митрополита Андрея Шептицького та Патріарха Йосифа Сліпого. Львів : Артос, 2009. С. 18–32.
18. Пастирське послання Митрополита Андрея «До духовенства» До духовенства. Вибрані листи Митрополита Андрея Шептицького та Патріарха Йосифа Сліпого. Львів : Артос, 2009. С. 69–76.
19. Пилипів І., Делятинський Р. Розвиток богословської освіти в Галицькій греко-католицькій митрополії в другій половині ХІХ – на початку ХХ століття. Галичина. Науковий і культурно-просвітній краснзнавчий часопис. 2016. Ч. 28. С. 148–155.
20. Сениця П. Світильник істини: джерела до історії Української католицької Богословської Академії у Львові 1928–1929– 1944. Т. 1. Торонто, 1973. 719 с.
21. Сениця П. 50-ліття Української богословської академії у Львові Світильник істини: джерела до історії Української католицької богословської академії у Львові 1928–1929–1944. Т. 3. Торонто; Чикаго. 1983. Т. 3. С. 121–129
22. Скіра Ю. Р. Позиція Греко-Католицької Церкви у змаганнях за вищу національну освіту в Галичині у 1900–1939 роках. Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. 2016. Вип. 9. С. 78–90.
23. Сліпий Й. Твори. Т. 1. Рим : 1968. 656 с.
24. Фенич В. І. Богословська католицька освіта: деякі міркування про стан і перспективи її розвитку в Україні [Електронний ресурс] Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/natural/nvunu/Ist/2008_21/031.htm [31.03.2011].
25. ЦДІАУ, м. Львів. Фонд 451, Опис 1, Справа 24. Листування митрополита Шептицького Андрея і ректора Сліпого Йосифа з папою Пієм ІІ, Східною конгрегацією в Римі і папським нунцієм у Варшаві про історію, статuti та діяльність Львівської богословської академії. арк. 6, арк. 6.
26. ЦДІАУ, м. Львів. Фонд 451, Опис 1, Справа 24. арк. 39, арк. 39.
27. ЦДІАУ, м. Львів. Фонд 451, Опис 1, Справа 25. Лист ректора Йосифа Сліпого до єпископського з'їзду в м. Львові про клопотання перед папою в справі надання академії права присвоювати ступінь доктора теології. арк. 1., арк. 1.
28. ЦДІАУ, м. Львів Фонд. 451, Оп. 1, Спр. 135. Звіт про діяльність академії за 1928/1929 навчальний рік. арк. 2–3.
29. Шептицький А. Промова Митрополита Андрея в австрійській Палаті Панів про потребу українського університету у Львові. Пастирські послання 1899–1914 рр. Т. 1 Львів : АРТОС, 2010. С. 719.

REFERENCES

1. Bystrytska E. (2004) Rozvytok hreko-katolytskoi bohoslovskoi osvity u mizhvoienniy period. [The Development of Greek Catholic Theological Education in the Interwar Period] Zbirnyk prats. T. 1. S. 85–96. [in Ukrainian].
2. Harandzha (2023) V. Ya. Hreko-katolytska Bohoslovskaya akademiya u Lvovi v umovakh peresliduvannya Tserkvy radianskoiu vladoiu. Istoriia rehlii v Ukraini. [The Greek Catholic Theological Academy in Lviv in the context of the persecution of the Church by the Soviet authorities] Vyp. 33. S. 117–130. [in Ukrainian].
3. Hlystiuk Ya. S (2008). Heneralna hreko-katolytska dukhovna seminariya u Lvovi 1848-1914. [General Greek Catholic Theological Seminary in Lviv 1848-1914]: instytutsiina ta sotsialna istoriia : avtoref. dys.... kand. ist. nauk : spets. 07.00.01. 18 s. [in Ukrainian].
4. Hreko-katolytska bohoslovskaya akademiya v pershim trokhlytti svoho isnuvannya (1928–1931). [The Greek Catholic Theological Academy in the first three years of its existence (1928-1931)] Nakladom Akademii, 110 s. [in Ukrainian].
5. Huzar L. (2015) Andrei Sheptytskyi, mytropolyt Halytskyi (1901-1944) – provisnyk ekumenizmu. [Andrei Sheptytsky, Metropolitan of Halych (1901-1944), was a harbinger of ecumenism] Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 496 s. [in Ukrainian].
6. Kashchak I. (2007) Vykhovannya Ukrainskoho Hreko-Katolytskoho Sviashchenyaka (1882–1946). [Education of a Ukrainian Greek Catholic Priest (1882-1946)] per.z anhl. O. Shpunt. Lviv : Svichado, 232 s. [in Ukrainian].
7. Konferentsii Arkhyiereiv Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy (1902-1937). [Conferences of the Bishops of the Ukrainian Greek Catholic Church (1902-1937)] Za red. A. Kravchuka. Lviv : Svichado, 1997. 105 s. [in Ukrainian].
8. Kripka I. (200) Osvitnia diialnist Andriia Sheptytskoho [Tekst]. [Educational activities of Andrey Sheptytsky] Mandrivets. № 5–6. S. 73–77. [in Ukrainian].
9. Laba V. (1990) Mytropolyt Andrei Sheptytskyi: yoho zhyttia i zasluhy. [Metropolitan Andrey Sheptytsky: His Life and Merits] Liublin : Svichado, 63 s. [in Ukrainian].
10. Levytskyi O. (2014) Istoriia formuvannya dukhovenstva v Tserkvi Kyivskoi tradytsii [The History of the Formation of the Clergy in the Church of the Kyivan Tradition] Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu UHKTh “Dobryi Pastyr” : zbirnyk naukovykh prats Ivano-Frankivsk, Vyp. 5: Bohoslovsk, S. 45–72. [in Ukrainian].
11. Lentsyk V. (2004) Vyznachni postati Ukrainskoi Tserkvy: Mytropolyt Andrei Sheptytskyi i Patriarkh Yosyf Slipyi. [Prominent figures of the Ukrainian Church: Metropolitan Andrey Sheptytsky and Patriarch Josyf Slipyi] Lviv: Svichado, S. 119–120. [in Ukrainian].
12. Marchuk V. V. (2004) Tserkva, dukhovnist, natsiia: Ukrainska hreko-katolytska tserkva v suspilnomu zhytti. [Church, spirituality, nation: The Ukrainian Greek Catholic Church in the Public Life of Twentieth-Century Ukraine] Ukrainy KhKh st. Ivano-Frankivsk : Plai, 464 s. [in Ukrainian].
13. Marusyn M. Pohliad na vykhovannya kandydativ dukhovnoho stanu na Ukraini. [A look at the education of candidates for the clergy in Ukraine] T. 21–24. Rym : Bohoslovsk, 1943–1963. S. 40–94. [in Ukrainian].
14. Mytropolyt Andrei Sheptytskyi: zhyttia i diialnist. Tserkva i tserkovna yednist: dokumenty i materialy 1899–1944 rr. [Metropolitan Andrey Sheptytsky: life and work. The Church and Church Unity: Documents and Materials of 1899-1944] (1995) T. 1. Lviv : Svichado, S. 524 [in Ukrainian].

15. Mytropolyt Andrei Sheptytskyi. (2003) Yak buduvaty ridnu khatu. [How to build a home] Lviv: Herdan. 48 s. [in Ukrainian].
16. Muzychka I. (2003) Ukrainskyi katolytskyi universytet u svoikh istorychnykh nachalakh. [The Ukrainian Catholic University in its historical beginnings. Identity and mission of the Ukrainian Catholic University] *Identychnist i misiia Ukrainskoho katolytskoho Universytetu. Dopovidi, promovy i dyskusii inavhuratsiinykh urochystostei 25-26 chervnia 2002 r.* Lviv : Vyd-vo UKU, S. 134–148. [in Ukrainian].
17. Pastyrskie poslannia Mytropolyta Andreia do dukhovenstva «O dostoinstvi i oboviazkakh sviashchenstva». (2009) [Metropolitan Andrey's pastoral letter to the clergy «On the Dignity and Duties of the Priesthood»] *Do dukhovenstva. Vybrani lysty Mytropolyta Andreia Sheptytskoho ta Patriarkha Yosyfa Slipoho.* Lviv : Artos, S. 18–32. [in Ukrainian].
18. Pastyrskie poslannia Mytropolyta Andreia «Do dukhovenstva» (2009) [Pastoral Epistle of Metropolitan Andrey «To the Clergy»] *Do dukhovenstva. Vybrani lysty Mytropolyta Andreia Sheptytskoho ta Patriarkha Yosyfa Slipoho.* Lviv : Artos, S. 69–76. [in Ukrainian].
19. Pylypiv I., Deliatynskyi R. (2016) Rozvytok bohoslovskoi osvity v Halytskii hreko-katolytskii mytropolii v druhii polovyni KhIKh – na pochatku KhKh stolittia. [The Development of Theological Education in the Galician Greek Catholic Metropolis in the Second Half of the Nineteenth and Early Twentieth Centuries] *Halychyna. Naukovyi i kulturno-prosvitni kraieznavechy chasopys.* Ch. 28. S. 148–155. [in Ukrainian].
20. Senytsia P. (1973) *Svitylnyk istyny: dzherela do istorii Ukrainskoi katolytskoi Bohoslovskoi Akademii u Lvovi 1928–1929– 1944.* [The Lamp of Truth: Sources for the History of the Ukrainian Catholic Theological Academy in Lviv, 1928–1929–1944] T. 1. Toronto, 719 s. [in Ukrainian].
21. Senytsia P. (1983) 50-littia Ukrainskoi bohoslovskoi akademii u Lvovi Svitylnyk istyny: dzherela do istorii Ukrainskoi katolytskoi bohoslovskoi akademii u Lvov 1928–1929–1944. [The 50th Anniversary of the Ukrainian Theological Academy in Lviv The Lamp of Truth: Sources for the History of the Ukrainian Catholic Theological Academy in Lviv 1928–1929–1944] T. 3. Toronto; Chykaho. T. 3. S. 121–129. [in Ukrainian].
22. Skira Yu. R. (2016) *pozytsiia Hreko-Katolytskoi Tserkvy u zmahanniakh za vysshchu natsionalnu osvitu v Halychyni u 1900–1939 rokakh.* [The position of the Greek Catholic Church in the struggle for higher national education in Galicia in 1900–1939] *Ukraina-Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist.* Vyp. 9. S. 78–90. [in Ukrainian].
23. Slipyi Y. (1968) *Tvory.* [Works] T. 1. Rym : 656 s. [in Ukrainian].
24. Fenych V. I. Bohoslovska katolytska osvita: deiaki mirkuvannia pro stan i perspektyvy yii rozvytku v Ukraini [Electronnyi resurs] [Catholic Theological Education: Some Reflections on the Status and Prospects of its Development in Ukraine] *Natsionalna biblioteka Ukrainy im. V.I. Vernadskoho.* – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/portal/natural/nvunu/Ist/2008_21/031.htm [31.03. 2011]. [in Ukrainian].
25. TsDIAU, m. Lviv. Fond 451, Opys 1, Sprava 24. Lystuvannia mytro-polyta Sheptytskoho Andreia i rektora Slipoho Yosyfa z papoiu Piiem II, Skhidnoiu konhrehatsiieiu v Rymy i papskym nuntsiem u Varshavi pro istoriiu, statuty ta diialnist Lvivskoi bohoslovskoi akademii. ark. 6, ark. 6. [in Ukrainian].
26. TsDIAU, m. Lviv. Fond 451, Opys 1, Sprava 24. ark. 39, ark. 39. [in Ukrainian].
27. TsDIAU, m. Lviv. Fond 451, Opys 1, Sprava 25. Lyst rektora Yosyfa Slipoho do yepyskopskoho zizdu v m. Lvovi pro klopotannia pered papoiu v spravi nadannia akademii prava prysvoiuvaty stupin doktora teolohii. ark. 1., ark. 1. [in Ukrainian].
28. TsDIAU, m. Lviv. Fond. 451, Op. 1, Spr. 135. Zvit pro diialnist akademii za 1928/1929 navchalnyi rik. ark. 2–3. [in Ukrainian].
29. Sheptytskyi A. (2010) *Promova Mytropolyta Andreia v avstriiskii Palati Paniv pro potrebu ukrainskoho universytetu u Lvovi.* [Speech by Metropolitan Andrey in the Austrian House of Lords on the need for a Ukrainian university in Lviv] *Pastyrski poslannia 1899–1914 rr.* T. 1 Lviv : ARTOS, C. 719. [in Ukrainian].